

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת במדבר שנה ב' גליון 91

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: פרשת במדבר מגלה כי ישראל למעלה מהמלאכים

לעתיד לבוא, ועתה לאחר חורבן הבית, עדיין המקום עומד באיסורו מחמת קדושתו.

ולכאורה במה שונה הר סיני מאוהל מועד ובית המקדש?

אלא הר סיני כל קדושתו באה אך ורק מחמת ירידת בורא עולם עם המלאכים אל ההר, בבחינת "אתערותא דלעילא", ממילא כאשר נסתלקה השכינה הרי שגם נסתלקה הקדושה. לא כן אוהל מועד ומקום המקדש, אשר כל מהותו היא עבודת התחתונים והשפעתם על העולמות העליונים בבחינת "אתערותא דלתתא", לכן קדושה זו ממשיכה וקיימת.

וכמו שמצינו חילוק בין שבת ליום טוב, ששבת קדושה קביעא וקיימא והכל באתערותא דלעילא, ואילו יו"ט הוא באתערותא דלתתא, "אלה הם מועדי אשר תקראו אתם מקראי קדש", אל תקרי אותם אלא אתם, ולכן שבת נקראת "שבת קדש", ואילו המועדים נקראים "מקראי קדש", שע"י קריאתנו הם מתקדשים וע"כ אנו מזכירים בתפילה "מקדש השבת וישראל והזמנים", שהקב"ה מקדש השבת וישראל, וישראל הם המקדשים את הזמנים.

והכלל הוא, שמה שאדם מקבל באתערותא דלעילא הוא במדרגה גבוהה, ויש בזה שפע רב, אלא שכמו שהדבר הושפע בקלות, כך אין לו קיום, לעומת מה שהאדם יגע ומקבל בזכות עמלו, יש לדבר הזה קיום, ובזה יש מעלה ליו"ט על השבת.

בשם הרבי מסואכצ'וב מביאים פירוש יפה על מאמר חז"ל ביומא (כה:), שקיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, ויש להבין מה הרבותא שבעירובי תבשילין, ומאי שנא משאר איסורי דרבנן.

וביאר על פי מה דקיימא לן שאין יום טוב מכין לשבת וקשה, הרי קדושת יום טוב קלה ושל שבת

הפרשה פותחת: "וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר, שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגלגלתם".

וצריך להבין מה ענין שפתחה התורה לומר שספירתם של ישראל היתה "במדבר סיני", ולכאורה אין כל חשיבות למקום בו אירעה הספירה?

אלא בספר אבני שוהם (פרשת שמות) כתב, שהסיבה לצייווי למנות את עם ישראל, משום, שהמה מיעוט לגבי שבעים אומות העולם ויכולים ח"ו להתבטל ברוב, ולכך ציוה הקב"ה למנותם כדי שיהיה דבר שבמנין שאפילו באלף לא בטיל (ביצה ג:).

אולם לכאורה, לא היה צורך במנין כדי שלא יתבטלו ברוב, כי אנו קיימא לן (חולין ק.) שבריה אינה בטילה אפילו באלף. אם כן ישראל שהם בריה שיש בה חיות, אי אפשר להם להתבטל ברוב.

לכן הקדימה התורה לומר שהספירה היתה "במדבר סיני", ורומז על מידת הענוה שיש בעם ישראל, אשר מדמים את עצמם למדבר שהכל דשים בו (עירובין נד.), ול"סיני", אשר גם מסמל את הענוה כמבואר במגילה (כט.), ממילא יש חשש שכיון שבעלי ענוה הם ומבטלים את עצמם, עד שכבר אינם חשובים כבריה בפני עצמה, ממילא בטלים ברוב העולם, לכן ציוה הקב"ה למנותם, והוי דבר שבמנין ואינו בטל.

הסבר נוסף, הפסוק מדקדק ואומר "במדבר סיני באוהל מועד", מדבר סיני הוא מקום נתינת התורה, ואילו "אוהל מועד" הוא מקום הקרבת הקרבנות.

והנה שונה הר סיני ממקום המקדש, שהרי הר סיני לאחר נתינת התורה נסתלקה הקדושה ממנו, כמו שהתורה אומרת "במשוך היובל המה יעלו בהר". לא כן אצל אוהל מועד ובית המקדש אשר קדושתם גם

חמורה, והרי קל מכין לחמור, ומדוע אין יום טוב מכין לשבת אלא ע"י עירובי תבשילין?

והנה התוספות (פסחים קב:) שאלו מדוע לא תיקנו בשמים ביו"ט כמו בכל מוצאי שבת, ואם תמצי לומר שביום טוב אין נשמה יתרה, אם כן במוצאי שבת שהוא ערב יום טוב יתקנו בשמים? ותירץ הרמב"ן שבאמת גם ביום טוב יש נשמה יתרה, וע"כ במוצ"ש שהוא ערב יום טוב אין צורך בבשמים, והא דלא תיקנו במוצאי יום טוב, משום שאין הנשמה היתירה מסתלקת במוצאי יום טוב כמו במוצאי שבת, שבמוצאי שבת אמרין "וי אבדה נפש", אבל הנשמה יתרה של יו"ט אינה מסתלקת כ"כ מהר, כיון שבשבת באה הנשמה היתרה באתערותא דלעילא, וע"כ אין להם קיום, ואילו ביו"ט היא באתערותא דלתתא וע"כ אינה מסתלקת ואין צורך בבשמים.

והנה אברהם אבינו קיים כל התורה עד שלא ניתנה, ולפי זה גם שבתות היו אצלו בגדר אתערותא דלתתא, ולכן יש קיום לשפע של השבת כמו לזה של יו"ט, ואין א"כ חילוק בין יו"ט לשבת אלא בזה ששבת קדושתה חמורה מיו"ט, ואין ליו"ט מעלה על השבת, וע"כ היה צריך להיות שיו"ט מכין לשבת גם בלי עירובי תבשילין, ומ"מ קיים אברהם עירובי תבשילין, וזוהי הרבותא, שאפילו עירובי תבשילין שלא היה צורך בזה, ג"כ קיים.

נמצא לפי זה, כי הקב"ה מעדיף את עבודת בני האדם למטה, מאשר עבודת המלאכים למעלה, ולכן העדיף את מקום המקדש על מקום מדבר סיני.

ולכן, כאשר הקב"ה מגלה את חביבותו לעם ישראל במנייתם, הוא מקדים ואומר: "במדבר סיני באוהל מועד", כאשר עומד מדבר סיני מול אוהל מועד, מתגלה כי עבודת התחתונים עדיפה על העליונים, וישראל עדיפים על המלאכים, והם הראויים לקבלת התורה ולא המלאכים.

ומשום כך פוסק מרן השו"ע (סימן תכ"ח סעיף ד'): "לעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת". כי בפרשה זו מתגלה כי עדיפים ישראל על המלאכים, וראויים הם לקבל את התורה.

לכן בתחילת פרק ג' נאמר: "ואלה תולדות אהרן ומשה", הקדים את אהרן למשה, וזאת משום, שכתב בספר חן טוב (פרשת תצוה) לבאר דברי המדרש, כשאמר הקב"ה למשה: "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך" הרע למשה, אמר לו הקב"ה: תורה שלי היתה ונתתיה לך. וז"ל: ירצה מה טעם תורה לא בשמים היא ולא נתנה למלאכים כי אם לך, בטענה זו כלום יצר הרע יש בכס וכו', להורות שגם אם לפי השכל היתה ראויה למלאכים שהם קדושים וטהורים, ואדם אין בארץ שיכול להימלט מהחטא, עם כל זה לא נתנה תורה למלאכי השרת, שרצה הקב"ה לזכות את ישראל שעל ידי התורה יעלו במעלה גדולה

ממלאכים, שאין חידוש כלל להיות המלאכים קדושים, שבטבעם קדושים, אכן האדם שיצר הרע מסיתו ומדיחו, ובכח התורה יכנע לבבם הערל, זהו כחו וגדולתו של אלהינו, וזה הטעם עצמו להקדים את אהרן לכהן ה' ונדחה משה, יען הוא פרוש מאשתו כמלאך ואין חפץ ה' במלאכים, אלא שתהיה לו אשה לכהן גדול, ועם כל זה יקדש עצמו ויטהר עצמו במותר לו, ואדרבה אם אין לו אשה לא יגש, ולכן ביום הכיפורים היו מתקנים לו אשה, שנאמר "וכיפר בעדו ובעד ביתו" (וימא ב.), הרי מהטעם עצמו שזכה משה לתורה, הוא הטעם שנבחר אהרן לשרת לפני ה' יותר ממשה, להורות שגם אם יש לו אשה ושרוי במקום טומאה יקדש את עצמו לכהן לה', וכן הדבר במעשה העגל, אם אהרן עשאו אדרבה לכך נבחר, שמשה לא נמצא בעשייתו שעלה לשמים כמלאכי מרום וכו'. יעו"ש באורד.

נמצא כי בפרשה זו בה נתבאר כי גדולים ישראל מהמלאכים, והקב"ה מעדיף את עבודת התחתונים אשר מתגברים על יצרם מאשר העליונים שאין להם יצר הרע, נתגלה גם כי עדיף אהרן אשר נלחם ביצרו ממשה רבינו המתנהג כמלאך, ולכן הקדים הכתוב "אלה תלדות אהרן ומשה".

בזה יתבאר מדוע לא ניתן ללמוד תורה ללא מצות מילה, במדרש תנחומא (פרשת משפטים סימן ה') מובא: לעולם אם אין אדם נימול אינו יכול ללמוד תורה, שנאמר (תהלים קמ"ז, י"ט) "מגיד דבריו ליעקב" – למי שהוא מל ביעקב, "לא עשה כן לכל גוי" – משום שהם ערלים. ע"כ. ומתבאר שלא ניתן ללמוד תורה ללא קיום מצות מילה.

ולפי דרכינו גם על ידי מצות מילה מתגלה כי עדיף מעשה בני האדם למטה על העליונים, וכפי שמובא במדרש תנחומא (פרשת תזריע סימן ה'): מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא, איזו מעשים נאים של הקב"ה או של בשר ודם? אמר לו: של בשר ודם נאים וכו'. אמר לו טורנוסרופוס: אם הוא חפץ במילה למה אינו יוצא הולד מהול ממעי אמו. אמר לו רבי עקיבא: ולמה שוררו יוצא עמו והוא תלוי בבטנו ואמו חותכו. ומה שאתה אומר למה אינו יוצא מהול, לפי שלא נתן הקב"ה את המצוות לישראל אלא לצרף אותם בהם, ולכך אמר דוד (תהלים י"ח, ל"א) "אמרת ה' צרופה".

נמצא כי על ידי מצות מילה מתבאר כי עדיפים ישראל על מלאכי השרת וראויים הם לקבל את התורה, ולכן הקדמת המילה מוכרחת היא ללימוד התורה.